
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מתודות בעבודה סוציאלית (מתודות לשנה ב' - 3304)

תאריך עדכון אחרון 08-11-2018

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר ורדית זרם אולמן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: varditzu@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: בתאום מראש, יום ג', 14-15

מורי הקורס:

גב שרה חזן-אברמסון
פרופ עדית בליט-כהן
גב שלומית נחליאל-אלברטון
ד"ר תמר סורקיס
גב תמר אטיה
גב שרה הלפרין
ד"ר עדינה הופנונג אסולין
ד"ר ורדית זרם אולמן

תאור כללי של הקורס:

נושאי הלימוד:

- מרכיבי הקשר הטיפולי ותהליכים המתרחשים במפגש מטפל-מטופל.
- העמקה בעולמו הפנימי של המטופל, תוך התייחסות לאינטראקציה שבין אישיות האדם ועולמו הפנימי לבין המערכות בהם הוא חי (משפחה, תרבות, מסגרת חברתית, לימודית ותעסוקתית).
- אבחון כוחותיו וחולשותיו של המטופל, תוך ניסיון לסייע לו להגיע לשינוי ולהגשים את הפוטנציאל שלו באופן מלא יותר.
- התייחסות לרבדים מודעים וגם לא מודעים של הנפש, לפנטזיות, לחרדות ולהגנות שבאות לידי ביטוי בטיפול ובחיו של המטופל ומונעות ממנו להשתנות ולהתפתח.
- הרחבת ההבנה לגבי עולמו הפנימי של המטפל: מחשבות, רגשות, פנטזיות, חרדות והגנות העולות בנו במפגש עם המטופל, הבנה שהיא כלי מרכזי בעבודתנו הטיפולית.
- הבנת התהליך הטיפולי.

מטרות הקורס:

מטרות הקורס: הכרה והעמקה במושגי יסוד בעבודה סוציאלית טיפולית עם הפרט והמשפחה, תוך חיבור בין התיאוריה לבין ההתנסות המעשית בשדה. הקורס מנסה לענות על השאלה: מהו טיפול בעבודה סוציאלית, מה מייחד אותו, וכיצד ניתן לסייע באופן מעמיק ואפקטיבי לאוכלוסיות שונות, בהתאם לצרכיהם הייחודיות. הקורס מלווה את ההכשרה המעשית של הסטודנט, והוא נועד להרחיב ולהעמיק את הידע ואת המיומנויות של הסטודנט בתחום הטיפולי.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

: הקורס כולל חלק תיאורטי שמתמקד במושגי יסוד ושיטות התערבות וגם חלק מעשי שבו המשתתפים מציגים את עבודתם בשדה, לשם ניתוח ודיון משותף בכיתה סביב סוגיות טיפוליות שונות ולשם למידת מיומנויות טיפוליות מתאימות לאוכלוסיות השונות איתן הסטודנטים נפגשים במהלך הכשרתם המקצועית.

דרישות נוכחות (%) :

נוכחות מלאה ופעילה בשיעורים.

שיטת ההוראה בקורס: הקורס בנוי על למידה פעילה.

קריאת מאמרים ודיון בכיתה.
הצגת מקרה בכיתה.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. עקרונות ומטרות העבודה הקהילתית.
2. התחלת התערבות קהילתית: כניסה לקהילה.
3. אבחון קהילתי: מצבים חברתיים ובעיות חברתיות.
4. מודלים של התערבות קהילתית: דגמים שונים של שינוי מתוכנן.
5. שיתוף והשתתפות.
6. השפעה וכח.
7. תפקידים של עובדים קהילתיים.
8. אסטרטגיות מאפשרות ואסטרטגיות מתעמתות בעבודה קהילתית.
9. פרידה וסיום.

חומר חובה לקריאה:

מבוא: מהות הקשר הטיפולי

הטב, י. (2003). פסיכואנליזה הלכה ומעשה. תל אביב: דיונון.

*ויניקוט ד. ו. (1996) הקדמה: המשכיות מהפכנית בפסיכואנליזה. משחק ומציאות. עם עובד, תל אביב. ע"מ: 29 - 9 .

פרויד, ז' (2002). לשאלת האנליזה בידי מי שאינם רופאים. בתוך: ז' פרויד, הטיפול הפסיכואנליטי, ת"א: עם עובד .

תהליך הטיפול ומרכיביו

תהליך היכרות-ראיון ראשון, הכרות פנומנולוגית ודינאמית

*אוגדן ת' (2012). הפגישה האנליטית הראשונה. בתוך הקצה הפרימיטיבי של החוויה עם עובד, ת"א. עמ' 128-143.

קייסמנט, פ' (1988). מחשבות מוקדמות על לימוד מן המטופל. בתוך ללמוד מן המטופל. תל - אביב דביר. עמ' 15-40

יצירת תנאים לטיפול: החוזה הטיפולי ויצירת המערך הטיפולי

*פרויד, ז' (2002). עצות לרופא על הטיפול הפסיכואנליטי. בתוך: ז' פרויד, הטיפול הפסיכואנליטי, ת"א: עם עובד.

קלנר, נ. (2000). החוזה הטפולי בפסיכותרפיה פסיכואנליטית. שיחות ו' (2) מרץ, ע"מ 93-106.

*רוזנהיים, א' (1990). חוזה טפולי, אדם נפגש עם עצמו. הוצאת שוקן (ע עמ' 24-43, 49-59) ..

קלנר, נ. (2009). דבשת הגמל: על טכניקת הטיפול הפסיכו דינמי. מודן: בן שמן. (עמ' 34-53).

אברוני, י' וקרני, נ. (2012). פסיכותרפיה בבית המטופל-הצגת מקרה. שיחות, כ"ו (3), 295-300.

טיפול ייחודי תלוי תרבות בחברה הישראלית:

*BenEzer G. (2012) From Winnicott's potential space to mutual creative space: A principle for intercultural psychotherapy. *Transcultural Psychiatry* 49 (2) 323-339.

*Hess E. (2014) The Centrality of guilt: working with ultra- orthodox jewish patients in Israel. *The American Journal of Psychoanalysis* 74, p. 262-279.

העברה והעברה נגדית:

*ברמן, ע' (1986). העברה והעברה נגדית כהליך בין-אישי כולל. שיחות, 1 (1), 15-26.

אוגדן, ה' (2003). מצע הנפש (עמ' 125-135). תל אביב: תולעת ספרים.

רוזנהיים, א' (1990). אדם נפגש עם עצמו (עמ' 79-89). ירושלים: הוצאת שוקן.

*פרויד, ז' (2002). היזכרות חזרה ועיבוד. בתוך: ז' פרויד, הטיפול הפסיכואנליטי, ת"א: עם עובד.

*פרנצי, ש. (1933) בלבול השפות בין המבוגרים לילד: שפת הרוך ושפת התשוקה. שיחות, י"ג (2) 1999, ע"מ 92-97.

Fraiberg, S. Adelson, E. & Shapiro, V. (1980). *Ghosts in the nursery: A psychoanalytic approach to the problems of impaired infant-mother relationship*. In: S., Fraiberg, (Ed) *Clinical Studies in Infant Mental Health - The First Year of Life*. New York: Tavistock Publications p. 164-196

Winnicott D.W. (1956) On transference. *Int. J. of Psycho.* 37: 386-388.*

Racker H. (1953) *The Meaning and Uses of Countertransference*. In: *Essential Papers on Countertransference*. Ch11: 158-199. New-York. Univ. Press.

התנגדות בטיפול:

*אשל, ע' (1998). *Out Acting* והינכחות המטפל, או: אל תוך עין הסערה. שיחות, י"ג (1), 4-16.

אשל, ע' (2009). להיות כלולה בשתיקה: על המטופל השותק ו'הינכחות' המטפל. שיחות, כ"ג (3), 221-235.

שטרסבורג, ש' (2010). היעדרות מטיפול כתקשורת באמצעות ה'אין'. שיחות, כ"ד (2), 165-170.

קלנר, ג. (2001). השאלה ככלי התערבות טיפולי. שיחות ט"ו

הזדהות השלכתית והכלה:

אוגדן, ת' (2013). על אי היכולת לחלום (עמ' 94-101). תל אביב: דביר.

בוט - ספיליוס, א' (2001). התנסויות קליניות בהזדהות השלכתית. בתוך מאמרים קליניים על קליין וביון, ע"מ 120 - 101, עורך: ר. אנדרסון. תל - אביב, מודן.

*סגל ח. (1999) הגישה הקלייניאנית כיום. בתוך מלאני קליין, ע"מ 20-9, ת"א: עם עובד.

ויניקוט, ד'ו' (2009) שנאה בהעברה הנגדית. בתוך עצמי אמיתי, עצמי כוזב, ע"מ 76-65. ת"א: עם עובד.

קייסמנט, פ' (1985). תהליכי חיפוש וגילוי בחוויה הטיפולית. בתוך ללמוד מן המטופל (עמ' 159-178). ת"א: דביר.

קייסמנט, פ' (1985). דינמיקות מפתח של הכלה. בתוך ללמוד מן המטופל (עמ' 129-147). ת"א: דביר.

עבודה עם ילדים:

אילן, א. [1979]. פסיכותרפיה בילדים ובני נוער. ספריית פועלים. פרק ה', עמודים 60-78, פרק ז', עמודים 90-107.

*כ"ץ ע. (1999) אוף גוזל, יחסי הורים ומתבגרים. פסיכה, תל אביב. ע"מ 13 - 48.

Stern D.N. (1985). *The Interpersonal World of the Infant*. Basic Books, New York.
Chapter 1: Exploring the Infant's Subjective Experience; a central role for the sense
of self. Pp 3- 12.

סיום ופרידה

באום, נ. (2006). סיום מאולץ של קשר טיפולי. חברה ורווחה, כו (3), 355-375.
Fromm-Reichman F. (1970). Termination. In: *Principles of Intensive Psychotherapy*,
The University of Chicago Press. pp 45-68.

**ייתכנו שינויים בסיליבוס במהלך שנת הלימודים

שנת לימודים מוצלחת

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 85 %
הגשת תרגילים 15 %

הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
אין